

Els sectors anticatalanistes de l'ensenyament secundari es preparen per a la 'guerra lingüística'

Bufen vents de 'manifiesto'

El decret 244/1991 del 28 d'octubre del Departament d'Ensenyament afronta, per primera vegada, la catalanització sense fisures de l'ensenyament secundari. La reacció dels docents més espanyolistes no s'ha fet esperar.

No parlen d'una altra cosa. Als seminaris, al claustre, als passadissos. Estan irritats. Tenen la ràbia al cos i els bull la sang d'indignació constitucional: "Tots els espanyols tenen els mateixos drets i les mateixes obligacions en qualsevol part del territori de l'estat". ¿O no?, es pregunta la FETE-UGT. Fins una discreta professora de l'Institut Sant Josep de Calassanç a Barcelona va cridar, histèrica, enmig del bar d'aquest centre, un matí de desembre: "¡Nos quieren echar a todos!".

A tots ells; interins, professors, catedràtics d'instituts d'ensenyament secundari. A aquesta agrupació incipient, encara dispersa i desestructurada, de tots els ensenyants que consideren el canemàs legal —decrets i ordres— que el Departament d'Ensenyament ha anat promulgant aquests darrers mesos "un atemptat directe als seus drets corporatius". Potser aquesta vegada l'encertin en el seu exacerbat nerviosisme, ja que, si a partir del curs vinent s'aplica el decret 244 / 1991 en tota la seva extensió, cap ensenyant podrà guanyar una plaça en concurs-oposició, ni serà contractat temporalment, ni podrà accedir a concursos de promoció docent, ni podrà arribar a ser catedràtic si no acredita el "coneixement adequat, oral i escrit, de les dues llengües oficials". Si no aprèn a parlar català ni que sigui davant del tribunal d'oposicions. Massa fort, massa, diuen. Encara que l'aplicació del decret a partir del curs 92-93 se circumscriu només a un 60% dels centres i fins el curs 95-96 no afecti el 100% dels centres. Hi compta la intenció, la mala intenció, repeteixen en veu baixa.

Sobretot si una posterior resolució del mateix Departament —25 de novembre de 1991— regulant la convocatòria de concurs de mèrits per a l'adquisició de la condició de catedràtic explicita que la memòria a presentar (de 20 a 30 fulls DIN A4 redactats per cada aspirant so-

Federico Jiménez Losantos va convertir-se, per culpa d'una bala, en un símbol sense he-reus. Fins ara.

ARXIU

bre temes que marca el Departament) "haurà d'estar redactada en llengua catalana". I, a més, dóna en el sistema de puntuació de mèrits 1 punt a la llicenciatura de filologia catalana mentre que atorga 0,5 a la resta de llicenciatures... N'estan convençuts, volen fer-los saltar.

NO SERAN MOGUTS

El raonament posterior és encara més simple: "Yo, por eso del catalán, no paso". Una frase textual d'Antonio González Bolaño, professor de filosofia a

l'Institut Joan Maragall, i un dels principals promotors de la reunió que el passat 18 de desembre es va celebrar a les instal·lacions d'aquest centre públic. La primera resposta semiclandestina de la corporació afectada. La reunió, convocada pel sistema del boca-orella, serviria per repartir uns formularis de recursos de reposició individuals contra el decret del 28 d'octubre i la resolució del 25 de novembre entre els participants que ho han acabat penjant als taulers d'anuncis de molts instituts. En aquest primer acte de coordinació també es va decidir buscar

aliats. I advocats. Obviant –de moment– l'ultradretà Esteban Gómez Rovira, una comissió de professors va visitar Ramon Plandiura, advocat de CCOO, que en termes molt civilitzats se'n va desfer. Perquè CCOO, la federació d'ensenyament, presentava quasi simultàniament el seu recurs de reposició al decret.

UN SINDICAT PER A TOTHOM

El sindicat majoritari delimitava la seva peculiar *tercera via*: a favor de la normalització ("el decret no garanteix la

dical dels Treballadors de Catalunya), el segon sindicat més votat del sector, que ha descobert les virtuts del nacionalisme d'esquerra i podria aprofitar el descontentament de sectors progressistes de CCOO. Més lluny encara del STEC (Sindicat de Treballadors de l'Ensenyament de Catalunya), un reduït però incisiu grup d'ensenyants que agrupa els sectors més nacionalistes de l'ensenyament.

Ben lluny de focs perillosos ni que sigui a costa d'unes filigranes sovint inextricables: mentre els representants de

la unitat sindical aconseguida aquests darrers mesos en reivindicacions com l'homologació amb els cossos de la Generalitat. Són conjectures a mitja veu, teories privades dels *normalitzadors* de CCOO que auguren un apocalíptic enfrontament on tots els terrors del professorat (reforma, desprestigi, responsabilitat civil, greuges comparatius) confluiran –per negativa– contra el català. Ells, almenys, ja hauran avisat. ¿Què costava esperar sis mesos, consensuar un Pla de Formació Específic de Català tot convertint el reciclatge de secundària en obligatori amb el qual en tres anys tothom sabria català? L'electoralisme de Convergència pot propiciar un nou *manifiesto*. El silogisme perfecte. No tan fàcil, però, les cartes marcades es veuen a primera vista.

El curs 92-93, el sistema educatiu de l'estat començarà a caminar cap a una incerta reforma educativa que trasbalsarà –de dalt a baix– els esquemes de tots els ensenyants. L'any 2000, volen donar per concloua la reforma. I, entremig, el 1991, el Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya –competències plenes, no exclusives– ja no té més remei que (preàmbul del famós decret 244 / 1991), "adoptar les mesures que demana la transició de l'actual sistema educatiu cap al nou". Cal moure la maquinària de la reforma al Principat. Inevitable, doncs, topar amb una temible pedra de toc: l'obligació de forçar –per primera vegada des de la victòria de Convergència i Unió en les eleccions autonòmiques de 1980– la normalització lingüística a l'ensenyament secundari.

Calia un projecte de decret que regulés el coneixement de les dues llengües oficials en la provisió de llocs de treball docents en l'ensenyament no universitari. Una mesura teòricament general però dirigida sobretot a la reconversió de les taifes intocables de les velles castes espanyolistes de BUP, COU i FP. Significaria l'inici conclouent d'un procés que l'administració no s'havia atrevit mai a començar. D'un compromís –sempre ajornat– del govern de la Generalitat amb la història i amb la seva concepció de país.

EL CAMÍ PERDUT

Ja feia massa temps temps que l'administració tirava pilotes fora davant el flagrant estancament de qualsevol catalanització real en la secundària. Sonava

Esteban Gómez Rovira ha representat durant la dècada dels vuitanta els funcionaris més recalcitrants, però ha cremat la seva imatge pública.

ARXIU

docència en català") i de la corporació ("el decret limita els drets laborals de promoció i mobilitat"). CCOO, que barreja en les seves files directors d'institut espanyolistes amb reputats sociolingüistes catalans, representa en aquest escenari pre-bèl·lic el paper hamletic més recargolat. Lluny del SESC (Sindicat d'Ensenyament Secundari de Catalunya), un petit col·lectiu 100% corporativista, que a través del seu secretari general **Ramon Manchó** vol assumir un protagonisme decisiu entre els descontents de BUP. Lluny de la USTEC (Unió Sin-

CCOO al Consell Escolar de Catalunya s'abstienien en el plenari del 24 d'octubre sobre el decret, tot criticant un text que havien acceptat en comissió restringida i el dia següent organitzaven unes jornades –rigoroses, elaborades– sobre normalització lingüística. I van més enllà. Com que ningú no pot negar la posició de CCOO a favor del català, alguns dels seus militants es pregunten si el Departament d'Ensenyament no ha iniciat l'ofensiva lingüística als instituts, en un moment de fortes tensions laborals, per provocar-hi una *guerra civil* que trenqui

Les mobilitzacions a l'ensenyament han estat un constant pols entre CCOO i el Departament d'Ensenyament on tot serveix. I el català també...

RAFA GIL

Els vells temps que sempre tornen

Por la igualdad de los derechos lingüísticos. O *Manifiesto* dels 2.300. Un fulgurant descobriment de Pedro J. Ramírez quan dirigia *Diario 16* i encara no s'havia tornat *abertzale*. Un llarg escrit d'uns quants espanyols residents a Catalunya. Gent progressista i educada. Disposada, per una inapel·lable lògica patriòtica, a aturar una bogeria anticonstitucional. Tal com dos dies abans ho havia fet el monarca davant l'intent de colp d'estat del 23-F. Gent del PSC-PSOE (Santiago Trancón, Jesús Vicente), de la FETE-UGT (José Maria Viscay, Baudilia Berbel) i alguns intel·lectuals menyspreables com els sociòlegs Amando de Miguel o Pinilla de las Heras. No eren tan pocs. N'eren 4.000 –segons certs sindicats– el novembre de 1980 al Palau Blaugrana aprovant una plataforma contra la vulneració dels drets dels funcionaris traspassats i contra la discriminació per motius de llengua o origen. Institut rere institut, escola rere escola, els enfrontaments verbals –i físics– serien la norma. Però no hi havia un PSOE al poder i la UCD no tenia prou forces per inventar-se una quintacolumna. El 20 de maig de 1981 un tret al genoll de Jiménez Losantos acovardia tot el professorat espanyolista. Alguns signants del *Manifiesto* van emigrar. CIU va ca-

llar. Miquel Roca passaria per casa de l'escriptor a "interessar-se pel seu estat". Una tempesta a marxes forçades d'on va nàixer la Crida i on tot el país va semblar fer pinya contra l'espanyolisme. Potser sí.

Sis dies abans de l'atemptat, CCOO, i USTEC feien també pinya amb José Luis Reinoso (dirigent del Colectivo de Funcionarios, i signant públic del *Manifiesto*), ASPE i la FETE-UGT contra l'obligatorietat del reciclatge per als professors de nova contractació. Era una reunió habitual de la Comissió de Participació d'Organitzacions Sindicals i de Professors. Els anys no canvien els tics. El juliol de 1990, CCOO presentava un recurs de reposició –després rebutja– contra una resolució de la Generalitat que obligava els mestres de pre-escolar, EGB i educació especial a acreditar el seu coneixement del català en els concursos de trasllat. ¿Motius? Obstacle a la mobilitat, establiment d'un termini de tres a cinc anys perquè "tot el professorat de Catalunya pugui accedir a la normal utilització dels dos idiomes". Habitual.

El corporativisme de l'ensenyament genera conflicte lingüístic. Hi ha qui ho instiga, hi ha qui ho encobreix, hi ha qui ho denuncia. Bastant trist, però

O.M.

massa cruel que els fills de tots aquells militants del PSUC, del PSC, de CDC, –que havien defensat, i construït, l'escola primària catalana els anys setanta– haguessin d'explicar als seus empoltroats (o desencisats) pares per què totes les classes, menys música i ètica, generalment, o alguna altra *maria* de rigor, les rebien en castellà. Cosa que, d'altra banda, era perfectament legal. Perquè, en tota la dècada dels vuitanta, la màxima mesura normalitzadora va ser una ordre del 8 de setembre de 1983 que obligava els instituts a impartir dues assignatures en català, a banda de les pròpies classes de llengua i literatura catalana. Era la conseqüència més agosarada de la consensuada Llei de Normalització Lingüística d'abril d'aquell mateix any. Amb una certa perspectiva històrica –i totes les fonts consultades per EL TEMPS hi coincideixen– el desplegament dels diversos textos legals, el seu control real per la inspecció, les actuacions de les diverses direccions generals esbossen un quadre entre patètic i voluntariós.

Quan al curs 1989-90, 586 centres de secundària d'un total de 1.086 s'estan de contestar una enquesta oficial sobre el nivell de catalanització dels centres, no hi ha lloc per a gaire retòrica tromfalista. Una llosa excessiva per a uns polítics, i uns tècnics, que sabien (però preferien

no comparar) que l'any 1978 un 56% dels professors eren catalanoparlants i 12 anys després, l'any 1990, el domini del català entre els professors havia disminuït a un 52%. La paradoxa no deixava de ser alarmanant. Tothom havia cregut que la creació dels seminaris de llengua i literatura catalana seria un element de dinamització important en la secundària però no hi havia equips de professors compactes, ni experiències de renovació exteriors, ni tampoc la pressió social –pares, moviments socio-polítics– que hi havia en la primària. La primera directora General d'Ensenyament Secundari, Carme Laura-Gil, es va encarregar que el SEDEC (Servei d'Ensenyament del Català) no tingués cap incidència forta en la secundària i va mantenir un esperit funcional –poc agressiu respecte a la catalanització– que va garantir una certa tranquil·litat reivindicativa a principis dels vuitanta, perquè d'això es tractava en definitiva; de centrar tots els esforços en la gran batalla jurídicopolítica de l'educació primària.

Per als sectors propers al Departament, la mateixa inseguretat del marc legal aconsellava, per exemple, exigir només una comprensió oral i escrita del català a les oposicions de secundària mentre que en la primària s'anaven creant filtres cata-

lanitzadors com la immersió lingüística. Els principals teòrics, advocats i seguidors del *Manifesto* van centrar la seva tasca d'erosió en la primària i el seu enramat legal però molts d'ells ocupaven sòlides butaques en grans instituts de batxillerat. I no tots han fugit de Catalunya. La xarxa de complicitats professionals, els típics cementiris d'elefant, la mentalitat acomodàtica, forana i endogàmica dels instituts de secundària no es va veure pràcticament afectada pel canvi d'administració excepte en l'aparició dels *franc-tiradors* de català ràpidament neutralitzats per les inèrcies i les mancances legals. Els professors de català i de literatura catalana han acabat en molts casos per adaptar-s'hi. Ja que, malgrat totes les diverses adaptacions del reciclatge en què se'ls ha fet intervenir, des de l'any 1982 fins als actuals Mòduls 1 i 2, ni tampoc en el model de projecte lingüístic que des de fa tres cursos s'ha d'anar implantant –sense dates legals fixes, per cert– en cada institut, es garanteix l'entitat d'uns professors que, encara que ara es converteixin en assessors lingüístics amb tres hores setmanals de dedicació retribuïda, poden acabar arraconats. Com succeeix en un altre institut barceloní, el Carles Riba de la Vall d'Hebron, on un claustre bel·li-

gerant ha destarotat qualsevol intent de catalanització.

Totes aquestes inconfessables febleses d'una administració amb síndrome d'Estocolm, esparverada de no poder tancar ni els forats més evidents, s'havien de resoldre, quasi màgicament, el 28 de febrer de 1991 quan una sentència del Tribunal Constitucional va sancionar l'exigència del coneixement del català en els processos de selecció de personal de l'administració de la Generalitat. Es donava als serveis jurídics del Departament d'Educació la referència legal amb la qual afrontar qualsevol recurs de reposició. S'havia d'anar per feina. Abans de l'estiu, Jordi Pujol ja havia donat el vist-i-plau personal a un dels decrets més mil·limètricament estudiats del seu govern. Ningú ja no podria dir que durant el seu mandat havia hagut d'acceptar la impossibilitat de catalanitzar una part tan important del sistema educatiu. Josep Laporte –que plegarà de la Conselleria d'Ensenyament– haurà enllestit una universitat (la Pompeu Fabra) i la signatura d'un decret transcendental. Tan transcendental que si el desactiven, a canvi del consens, les coartades seran inútils. I potser finalment tota renúncia semblarà només una renúncia.

Oriol Malló

BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

1er. cognom _____ 2on. _____ Nom _____ Tel. part. _____
 Domicili _____ Població _____
 Any de naixement _____ Professió _____ Tel. Treball _____ DNI _____

Se subscriu al setmanari EL TEMPS per un període d'UN ANY, prorrogable si no hi ha ordre en contra, i un import de 18.762 pessetes.

(Firma)

Amb pagament:

- Anual (1 rebut per la quantitat abans citada)
 Semestral (2 rebuts de 9.381 pessetes. Sols en el cas de pagament per banc).
 32.500 (Europa) 41.500 (Amèrica)

Forma de pagament:

•La subscripció representa un descompte de més de l'11% sobre el preu de venda als quioscos.

- Dom. bancària. Xec bancari adjunt
 Gir postal núm. _____

DOMICILIACIÓ BANCÀRIA

Distingits senyors: Caixa/Banc _____ Agència _____
 Adreça _____ Població _____
 Nom i adreça del titular del compte _____

Els pregue que fins a nova ordre els rebuts que presentarà Edicions del País Valencià, S.A. per l'import de la SUBSCRIPCIÓ ANUAL a pagar en:

1 rebut anual 2 rebuts semestral _____ de _____ 199 _____

siguen pagats amb càrrec:

C/c Llibreta Núm. _____

(Firma)

EL TEMPS

Avinguda del Baró de Càrcer, 40, 13a.
 Tel. (96) 352 48 69 • C.I.F. A-46186821
 46001 VALÈNCIA